

GG+

NA POTEPI
UPOKOJENSKI GLAS
ŠPORTNI GLAS
ZDRAVJE & LEPOTA
STARŠI & OTROCI

V tem časopisu preberite:
Tudi zaradi Pike
je Alenka Bikar
zaključila
športno kariero

2 Več podražitev in nekaj pocenitev

3 Gorenjec meseca:
dr. Pavel Gantar,
predsednik državnega
zbor

4 Ekologija:
Natura 2000 priložnost
ali ovira razvoja?

6-7 Pro et Contra:
Kaj je bolje: varčevati ali
živeti od danes na jutri?

8 Pavlu Ruparju
znižali kazni

STARŠI & OTROCI

Kako otroka navdušiti
za zimski šport

ZDRAVJE & LEPOTA

Epilepsijo ima 50 milijonov
ljudi, zbolijo lahko kdorkoli in
kadarkoli

UPOKOJENSKI GLAS

S smrtjo so povezani različni
postopki in stroški

Tema meseca

PODRAŽITVE

"Danes so za špekulante in dolgoročne vlagatelje ugodni časi za vstop na trg vrednostnih papirjev," pravi Jani Javornik iz GBD.

"V Petrolu kljub napovedani recesiji ne beležimo manjše prodaje bencina in kurilnega olja. Nasprotno, v prvih devetih mesecih smo prodali za 24 odstotkov več izdelkov iz nafte," pravijo v Petrolu.

Več podražitev in nekaj pocenitev

V zadnjem mesecu se je podražilo meso, kruh, električna energija, komunalne storitve, višje bodo zavarovalnine in podobno, znižale pa so se cene bencina in kurilnega olja. Kaj nas čaka v prihodnje?

BOŠTJAN BOGATAJ

Podatki Statističnega urada RS kažejo, da se cene življenjskih potrebščin oktobra v primerjavi z mesecem prej niso spremenile. Od začetka leta do konca oktobra so se cene povišale za 3,5 odstotka, na letni ravni za 4,9 odstotka. Znižanje cen so zabeležili v skupinah rekreacija in kultura (za 3,3 odstotka, največ počitnice v paketu za 9,9 odstotka), prevoz (za 1,4 odstotka), stanovanje (za 0,4 odstotka) in komunikacije (za 0,1 odstotka). Goriva in maziva so se v povprečju pocenila za 5 odstotkov.

Statistika skoke cen v oktobru beleži v skupinah obleka in obutev (v povprečju za 6,8 odstotka), izobraževanje (za 1,6 odstotka), hrana in brezalkoholne pijače, alkoholne pijače in tobak ter stanovanjska oprema (za 0,4 odstotka). Letna rast cen zadnje štiri mesece niža in je sedaj 4,9-odstotna, 12-mesečna rast cen pa ostaja 6,2-odstotna (lani v enakem obdobju 3,1-odstotna). V zadnjem mesecu so se močno podražile komunalne storitve v številnih slovenskih občinah, meso, kruh, električna energija, napovedujejo se tudi podražitve zavarovanj, nadaljnje padce cen pa lahko pričakujemo pri naftnih derivatih, manj naj bi odšteli tudi za nova vozila in nepremičnine.

Dražja električna energija, kruh, meso, ...

S prejšnjim ponedeljkom je dražja električna energija za odjemalce Elektro Gorenjska. Podražitev je razburila naše bralce, saj odslej distributer za vsak izdani račun zahteva 0,98 evra, porabniki, ki na dan porabijo povprečno več kot 10 kilovatih ur električne energije, pa bodo morali plačati še pribitek za previsoko porabo v vrednosti 0,0204 evra na porabljeno kilovathno uro. "To je skregano z ekonomsko logiko in tržnim gospodarstvom," je prepričan Jakob Piskernik, nekdanji minister za energetiko in prvi mož kranjskega Merkurja. Distributer pojasnjuje, da so se za tak ukrep odločili zaradi izgub pri distribuciji električne

Kruh in pekovski izdelki, meso in mesni izdelki se še vedno dražijo, po drugi strani pa se bencinska goriva in kurilno olje ceni. | FOTO: GORAZD KAVČIČ

energije gospodinjstvom, na tak način pa jih bodo spodbujali k varčevanju. Slovenske zavarovalnice na podlagi podatkov o letošnjih škodah ugotavljajo, da bodo podražili zavarovanja. Ta mesec bo Zavarovalnica Triglav za pet odstotkov zvišala premijo splošnega avtomobilskega kaska, zvišanje napovedujejo tudi v Zavarovalnici Maribor. Nasprotno pa, vsaj zaenkrat, zavarovanj ne bodo podražili v Adriatic Slovenica in pri Generaliju. Iz slednje so sporočili: Generali uradno garantira stare cene avtomobilskih in stanovanjskih zavarovanj do konca leta 2008. Takšnega zagovorila ne morejo dati občine pri zviševanju cen komunalnih storitev. Vlada je oktobra potrdila tudi za več sto odstotkov dražje komunalne storitve. Odpadki z območja Upravne enote Domžale bodo dražji tudi za skoraj desetkrat! V Trzinu, na primer, bo cena z 2,92 evra skočila na 22,10 evra, v Domžalah in v Mengšu pa s 4,79 oziroma 5,81 na 24,81 oziroma 24,37 evra. Na območju Upravne enote Kranj se bo podražila oskrba z vodo.

Pada cena bencina in kurilnega olja

Višje so tudi cene hrane v trgovinah. Podražitve so trgovci napovedovali že avgu-

sta, oktobra in ta mesec pa se bodo udeležile. Podražili so se ali se še bodo meso in mesni izdelki, kruh in pekovski izdelki, za mleko in mlečne izdelke največja slovenska mlekarna trdi, da cen (zaenkrat) ne bodo zviševali. Razlog naj bi bil v dražjih surovinah, energiji, višjih stroških dela. Na rast cen hrane, enega od ključnih generatorjev inflacije, sta vplivali predvsem rast prihodkov potrošnikov (večje povpraševanje) in rast poslovanja pri trgovcih, je ugotovil Ekonomski inštitut pravne fakultete v Ljubljani, ki ga vodi France Križanič. Na kratko: prodajalci hrane so največji zaslužkarji, saj 'so ob istem odstotku trgovske marže povečali svoj dobiček'. Nekatere cene zaradi globalne finančne krize že padajo. Najbolj se to pozna pri ceni nafte in naftnih derivatov. Še nekaj mesecev nazaj je cena nafte rasla kot za stavo, v kratkem obdobju pa sedaj padla za več kot 50 odstotkov. V Sloveniji se je to pozna, cena 95-oktanskega bencina je padla pod psihološko mejo, manj kot evro za liter, nižje so tudi cene kurilnega olja za ogrevanje. "Mnogo kupcev zavestno odlaša z naročili do skorajda zadnjega dne pred spremembo cen, ko na Petrolu ne moremo več zagotavljati dobave v zelo kratkem roku

in se naročilo prenese v naslednje cenovno obdobje. Vsekakor pa izkušnje kažejo, da se povpraševanje po kurilnem olju v jesenskih mesecih poveča," pojasnjuje Aleksander Salkič iz Petrola, kjer ne opažajo, da bi zaradi krize kupci kupili manj goriva ali kurilnega olja. V prvih devetih mesecih leta so celo prodali za 24 odstotkov več proizvodov iz nafte kot v enakem obdobju lani. Bolj opazno so se v zadnjem letu pocenili vrednostni papirji. Padec vrednosti lastniški delnic ne jemljejo kot pocenitev, ampak izgubo premoženja, za vse ostale pa bi to morala biti priložnost. "Vse je odvisno od tipa vlagatelja. Tisti, ki je kupoval lani jeseni in v ta namen najel tudi posojilo, je vsekakor izgubil premoženje. Danes so za špekulante in dolgoročne vlagatelje ugodni časi za vstop na trg," pojasnjuje Jani Javornik, vodja trgovanja v Gorenjski borzno-posredniški družbi. V začetku novembra je nemogoče napovedovati, ali je borza dosegla dno ali ne. Največji trenutni problem trga je nezaupanje med investitorji, bankami in varčevalci, zato okrevanja ni pričakovati čez noč. Na zdravo rast bo treba počakati še leto ali dve, za vrnitev na raven pred letom pa vsaj tri do pet let, napoveduje Javornik.

Rado Pezdir

Dvig cen ni prava rešitev

Ekonomist Rado Pezdir, predavatelj na Fakulteti za organizacijske vede Kranj: "Zelo verjetno lahko pričakujemo padce cen, predvsem na področju surovin (in podaljševanje rokov za odplačevanje dobrin, to je kreditiranje potrošnikov). Posledica dviga cen bi bila manjša potrošnja, zato to ni prava rešitev, poslužujejo pa se jo podjetja v času krize. Prej kot višje cene lahko pričakujemo pritisk na znižanje stroškov." "Dvig cen hrane, vsaj v Sloveniji ni bil posledica dviga cene nafte, ampak previsokega dviga marž, ki je bil posledica izkoriščanja cenovnega šoka na strani proizvodnje in predelave hrane," pa Pezdir odgovarja na vprašanje, ali lahko s ceno nafte padejo tudi cene hrane, in dodajo, da ga osebno padec cen nafte zelo veseli.

WWW.GORENJSKI GLAS.SI

DNEVNO SVEŽE NOVICE : KAZIPOTI : PISMA BRALCEV : PRILoge : ŠPORT

Gorenjski Glas

Za vas že 60 let beležimo čas.

Gorenjec meseca

DR. PAVEL GANTAR, PREDSEDNIK DRŽAVNEGA ZBORA

Predsednik vseh poslancev je prvi med enakimi

Na ustanovni seji novega državnega zbora je bil za predsednika s kar dvotretjinsko večino izvoljen dr. Pavel Gantar, doktor sociologije, človek z večletnimi političnimi izkušnjami, med drugim je bil tudi dvakrat minister v vladi Janeza Drnovška, sicer pa član stranke Zares. Kar je za Gorenjce še posebej pomembno, je dejstvo, da je Pavel Gantar Gorenjec, doma iz Poljanske doline.

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Opreделите, prosim, za začetek nekoliko natančneje vaše poljansko poreklo.

"Doma sem iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko, temu delu na desnem bregu Sore so včasih rekli Sestranska vas. Tam sem rojen, tam sem živel do svojega 14. leta, ko sem šel v Ljubljano v litostrojsko poklicno šolo in potem na visoko šolo za politične vede, pozneje fakulteto, od tedaj naprej pa je moja življenjska pot znana. Redno hodim domov v Poljansko dolino, enkrat na teden, običajno ob nedeljah, tako da sem seznanjen z dogajanjem v svojem domačem kraju. Tam imam mamo, sorodstvo in še nekaj prijateljev. Sicer pa očetov rod izvira izpod Blegoša, iz Malenskega Vrha, po materini strani pa z Dobrave."

O tem nas je precej natančno poučil poslanec in župan Milan Čadež, ki je ob tem dejal, da sta se pogovarjala o vajinih skupnih koreninah in se že dogovarjala tudi o tem, da bi kaj dobrega storila za vajino Poljansko dolino. Kaj bi torej lahko dobrega storili za Poljansko dolino?

"Za Poljansko dolino bomo skupaj kaj dobrega storili, a ne le za Poljansko dolino, tudi za ostalo Gorenjsko. Prav je, da poklonimo posebno pozornost kraju, od koder izhajamo, ne smemo pa biti preveč pristranski in na ta račun zanemariti drugih krajev, ki imajo podobne potrebe in nimajo neposredno predstavnikov v državnem zboru. Za Poljansko dolino in tudi za širšo Gorenjsko je nedvomno pomembno, da ima predstavnike v parlamentu, ne more pa biti to neka ekskluzivna oblika pomoči, medtem ko nekateri te možnosti ne bi imeli. Pri tem je treba najti neko razumno ravnovesje."

Opravljal ste že pomembne naloge, med drugim ste bili tudi dvakrat minister v vladi Janeza Drnovška. So znali vaši rojaki tedaj izkoristiti "zveze", ki so jih imeli z vami?

"Po naključju sem bil od začetka vpleten v zapiranje Rudnika urana Žirovski vrh. Kot veste, je bil zelo nesrečno zaprt brez ustreznega programa sanacije, ta je bil pozneje sprejet in revidiran pod mojim vodstvom. Začeli smo ta težavni proces zapiranja rud-

Foto: Tina Dokl

nika, kjer smo zelo pazili na okoljsko sprejemljivost in tudi na socialno vzdržnost, pri čemer nisem želel, da bi ljudi kar postavili na cesto, pač pa se je to dogajalo postopoma, na mehak način, z upokojitvami, tako da so dobivali odpravnine in dobili možnost druge zaposlitve. Ta proces je sedaj že skoraj zaključen in menim, da smo izbrali dobro pot. Na območju nekdanjega rudnika je nekaj dobrih lokacij, ki so jih sedaj opremili za poslovne dejavnosti. Glede na to, da se obeta obvoznica v Škofji Loki in je hkrati modernizirana cesta skozi Lučine, je postala lokacija dobro dostopna do centralnega gorenjskega in širšega slovenskega prostora, tako da postaja zanimiva."

Najbrž zelo dobro poznate problem, povezan z gradnjo poljanske obvoznice mimo Škofje Loke. Boste tudi pri tem lahko s položaja predsednika državnega zbora kaj storili za njegovo rešitev?

"To problematiko poznam zelo dobro in jo tudi občutim, ko se vsak teden enkrat peljem v Gorenjo vas. Gre za sramoto, tako za Škofjo Loko in Poljansko dolino, kot tudi za slovensko politiko. Zelo me skrbi, da se je zadeva znova znašla na mrtvi točki. Sam nisem v funkciji, kjer bi lahko neposredno vplival na rešitev problema. Bom pa prav gotovo potem, ko bosta imenovana, zaprosil okoljskega in

prometnega ministra, da dolžno pozornost posvetita temu problemu, da končno najdemo rešitev, ki bo omogočila gradnjo poljanske obvoznice."

Ob izvolitvi na sedanje mesto ste dobili tako imenovano "ustavno večino", podprli vas je tudi pretežni del prihodnje opozicije. Kako si razlagate vsestransko naklonjenost?

"Nerad govorim o sebi in s tega vidika težko sodim o takšni podpori. Morda sem v svojih dosedanjih vlogah v politiki dobil neki ugled in s svojimi nastopi dosegel, da me spoštujejo tudi ljudje iz drugih političnih opcij. Nekateri od slednjih so celo neposredno napovedali, da me bodo podprli. To dokazuje, da se v slovenskem parlamentu razvija neka zdrava praksa, da smo lahko različnih mnenj, da smo lahko politični nasprotniki, da pa lahko kljub temu spoštujemo drug drugega in imamo lahko normalne človeške odnose."

Boste tudi v svoji prihodnji vlogi delovali tako, da bodo te vrednote potrjene?

"Vsak predsednik državnega zbora je predsednik vseh poslancev, prvi med enakimi. Zato do vseh koalicijskih in opozicijskih poslancev uporablja enako mero in enake vatlje. Ne sme razlikovati med "našimi" in "vašimi", ko gre za uporabo procedure, celo za prekinjanje besede ob nepri-

mernih nastopih. Na vsem tem se gradi avtoriteta predsednika državnega zbora. Predsednik državnega zbora ne sme biti oseba, ki obvlada vse trike, s katerimi koalicija "prinese okoli" (ali obvozi) opozicijo, ampak dejansko omogoči, da uporabi vse metode, da tudi opozicija lahko pove svoje mnenje in prispeva k odločitvam koalicije."

Vajeni smo bili glasovalnega stroja, preglasovanja, kar je kazalo na to, da je državni zbor v vlogi izvrševalca vladne politike. Kako gledate na to?

"Jasno, da bo v parlamentu ob glasovanju še vedno tudi preglasovanje. Ena opcija na volitvah dobi več kot druga in v tem smislu se preglasovanju v državnem zboru ne moremo izogniti. Na koncu pač poslanci odločijo s številom glasov. Zelo pomembno pa je, da imajo pred glasovanjem poslanci enako možnost, da se izrečejo in da obstaja nek dialog med skupinami, ne le monolog. Zato je zelo pomembno tudi, kako delajo odbori državnega zbora in da je dovolj časa v parlamentu za takšne razprave."

Kako ocenjujete delo dosedanjih predsednikov državnega zbora? Bi koga od njih poudarili kot posebno uspešnega, čigav način dela morda še posebej cenite?

"Na začetku svojega mandata ne bi želel ocenjevati svojih predhodnikov, posebej ne neposrednega predhodnika. Vsak je imel svoj stil, svoj pogled in vsak je razumel vlogo predsednika parlamenta malo drugače, kar je prav. Kar pa zadeva ime, ki bi ga izpostavil, pa je to prvi in nepozabni predsednik dr. France Bučar, ikona slovenskega parlamentarizma in je za nas še vedno tako po ugledu kot po nastopu in načinu dela nedosegljiv zgled za vse."

Napovedujete, da boste vodili politiko odprtega parlamenta. Kako si to predstavljate?

"Konkretno to pomeni, da bom spodbujal sestanke z različnimi segmenti civilne družbe. Vlado bom spodbudil, da končno podpiše dogovor z nevladnimi organizacijami. Pričakujem, da bomo več zakonov, ki bodo v parlamentu, dali v prvo branje, v javno predstavitev mnenj, da bomo mogoče imeli posebna posvetovanja na posamezne teme, da se izoblikujejo ideje."

Pavel Gantar s prejšnjim predsednikom državnega zbora Francetom Cukjatiem. | Foto: Tina Dokl

Dr. Pavel Gantar, sociolog in profesor, teoretik in raziskovalec, je bil nekdanj kolumnist in aktivist civilno-družbenih gibanj. V osemdesetih letih se je angžiral kot predsednik vplivnega ŠKUC-Foruma, ob koncu desetletja je bil zagovornik človekovih pravic in nujnih procesov demokratizacije političnega življenja, znan je tudi kot ustanovni član Odbora za zaščito človekovih pravic. Od 1994 je bil aktivno vključen v strankarsko politiko, več let je deloval v stranki LDS, v vladi Janeza Drnovška je bil dvakrat minister, enkrat za okolje in prostor in zatem za informacijsko družbo. Bil je tudi med ustanovitelji združenja Zares, ki je pred letom dni postalo stranka. V preteklem mandatu je bil opozicijski poslanec. Ne le njegovi politični somišljeniki, tudi nasprotniki mu priznavajo vsebinsko trdne in prepričljive parlamentarne razprave. Slovel pa je tudi po pogosto samoironičnih, hudomušnih, a nikoli banalnih intervencijah, je ob kandidaturi Pavla Gantarja za predsednika državnega zbora dejal predsednik njegove stranke Gregor Golob. Tako je znal poskrbeti tudi za razelektritev včasih prenapetega vzdušja v parlamentarnih sobanah. Znal pa je tudi odločno braniti čast slovenskega parlamenta, njenih članic in članov, ko je šlo za nedopustne primere nestrpnega ali celo sovražnega govora. Bil je tudi predsednik komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb. 15. oktobra je bil na ustanovni seji državnega zbora izvoljen za njegovega predsednika.

GG +

GG + je priloga Gorenjskega glasa

IZDAJATELJ

Gorenjski glas, d. o. o., Kranj, Bleiweisova cesta 4, 4000 Kranj

ODGOVORNA UREDNICA

Marija Volčjak

UREDNIKI

Robert Guštin (Športni glas), Cveto Zaplotnik (Upokojenski glas), Mojca Šimenc (Zdravje&lepot), Urša Peternel (Na potep), Suzana P. Kovačič (Starši&otroci)

UREDNIŠTVO

novinarji in fotoreporterji Gorenjskega glasa in zunanji sodelavci

OBLIKOVNA ZASNOVA

Jernej Stritar, Tricikel

TEHNIČNI UREDNIK

Grega Flajnik

VODJA OGLASNEGA TRŽENJA

Mateja Žvižaj

OGLASNO TRŽENJE

Jana Triller (Športni glas), Mirjam Pavlič (Upokojenski glas), Jana Belovič (Zdravje&lepot), Božena Avsec (Na potep), Janez Čimžar (Starši&otroci)

GG + je priloga 89. številke Gorenjskega glasa, ki je izšla 7. novembra 2008 v nakladi 20.000 izvodov

TISK

Styria Print Holding, Avstrija

DISTRIBUCIJA

Pošta Slovenije, d. o. o., Maribor

Ekologija

Natura 2000: priložnost ali ovira razvoja?

Na Gorenjskem je na območju, ki ga pokriva kranjska enota Zavoda RS za varstvo narave, 41 območij Natura 2000.

MARJANA AHAČIČ

Tri območja večjih površin: Jelovica, Julijske Alpe - Triglav in Kamniško Savinjske Alpe so kot Natura 2000 opredeljena zaradi varstva ptic. Ostala so namenjena varstvu ostalih živalskih in rastlinskih vrst ter življenjskih prostorov (habitatskih tipov), na primer pomembnih gozdov, travišč, melišč in skalnih habitatnih tipov, mokrišč, jam in podobno. Njihova površina je bolj raznolika. Izvir v Koritnem na primer obsega le površino 2,6 hektara, območje Julijskih Alp pa se razteza na 74 kvadratnih kilometrih.

Varstvo živalskih in rastlinskih vrst ter njihovih življenjskih prostorov

"Cilj Nature 2000 je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst na ozemlju držav članic Evropske unije," poudarja Metod Rogelj, vodja kranjske enote Zavoda za varstvo narave. "Dosegamo ga tako, da vzdržujemo ali obnovljamo njihovo ugodno stanje ohranjenosti. Specifično za ta sistem je, da je usmerjen v natančno določene habitatne tipe in rastlinske ter živalske vrste. Vsako od območij Natura 2000 ima tako seznam vrst

gradnjo ne sme biti izdano, razen v primeru gradnje, ki je v javnem interesu."

Pet odstotkov zavrženih posegov v prostor

Zavod za varstvo narave letno pripravi približno 1700 presoj sprejemljivosti posega oziroma načrta na območja Natura 2000. Negativnih mnenj, torej mnenj, v katerih je ocenjeno, da tudi brez omilitvenih ukrepov poseg pomeni negativen vpliv na območje Natura 2000, je 4 do 5 odstotkov. A tudi pot do pozitivnega mnenja je dolga, je na podlagi lastnih izkušenj povedal Marko Bajželj, direktor podjetja Vobenca iz Kranja, ki se ukvarja z upravljanjem z gozdovi. "Tudi sam sem bil na začetku navdušen nad omrežjem Natura 2000, ki je obetalo varstvo naše doslej izjemno dobro ohranjene narave. A ko sem se ob enem od načrtovanih posegov v gozd z Naturo 2000 srečal pri svojem delu, je bila moja izkušnja izrazito slaba." Marko Bajželj je namreč za ekonomično pravilo lesa iz območja kanjona Kokre želel zgraditi gozdno vlako - na predelu, ki je vključen v območje Natura 2000. "Če bi takšen poseg želel narediti na desni strani soteske, je postopek enostaven: lastnik da pobudo, gozdar oceni poseg in izvaja le

Vsi se strinjamo, da je treba ohraniti naše podeželje - a ljudje morajo tudi tam neka-ko preživeti in z birokratskimi zahtevami jih samo omejujemo. Postopki za pridobitev soglasja za gradnjo ene same gozdne prometnice so takšni, kot da bi gradil avtocesto! V predelih, v katerih je na proizvodnjo iz gozda vezanih veliko ljudi, je še posebej pomembno, da se jih pri tem ne omejuje dodatno, temveč da se jim pri tem pomaga in spodbuja."

Večina območij Natura 2000 je gozdnatih

Metod Rogelj kljub temu meni, da gredo stvari na bolje. "Prav pri pridobivanju dovoljenj za gradnjo gozdnih vlak je bilo v začetku največ težav. Z Upravnimi enotami in Zavodom za gozdove smo se dogovorili o sodelovanju, pa tudi lastniki gozdov so spoznali, na katere vsebine smo pri tovrstnih gradnjah pozorni, zato večinoma že vnaprej načrtujejo vlake na primeren način, in jih tudi upoštevajo pri gradnji. Velik napredek pri načrtovanju gospodarjenja z gozdovi na območjih Natura 2000 je dogovor, da se kot načrti upravljanja za območja Natura 2000 dopolnijo in uporabijo kar gozdnogospodarski načrti. S tem se je načrtovanje upravljanja naslonilo na že delujoč sistem gozdnogospodarskega načrtovanja in ni bilo treba razvijati novega sistema." Kot je povedal Janez Logar, vodja območne enote Kranj Zavoda za Gozdove, gozdarji zaenkrat nimajo niti posebej dobrih niti slabih izkušenj z Naturo 2000. "Predvsem manjši lastniki gozdov je ne poznajo. Z Naturo 2000 se ponavadi seznanijo, ko gradijo gozdne prometnice. Drugače je z večjimi investitorji, ki so z omrežjem seznanjeni, se pozanimajo za omejitve ter projekte in posege prilagodijo naravovarstvenim zahtevam."

Veliko težav je posledica slabega poznavanja Nature 2000

Sicer pa Metod Rogelj meni, da so negativne izkušnje z Naturo 2000 prej izjema kot pravilo. "Prvo leto po uvedbi sistema je bilo največ

nevšečnosti. Te so izhajale predvsem iz napačne informiranosti javnosti, kjer je prevladovalo mnenje, da so v območjih Natura 2000 nedovoljene vse dejavnosti in vsi posegi. Natura 2000 je bila napačno interpretirana kot "rezervatno varstvo", v katerem se ne sme nič dogajati in v katera se ne sme posegati. S prakso se je izkazalo, da temu ni tako in da je mogoče s pozitivnim pristopom in upoštevanjem omilitvenih ukrepov posegati tudi na območja Natura 2000. Lastniki zemljišč in načrtovalci posegov so v veliki meri spoznali, za kakšne omilitvene ukrepe običajno gre, zato jih že na začetku načrtovanja posega mnogokrat vključijo v svoje projekte."

TNP kot primer dobre prakse

Ne le Naturo 2000, tudi ves sistem varstva narave mnogo ljudi še vedno vidi bolj kot oviro in ne kot priložnost za razvoj. "Ob tem žal pozabljajo, da skoraj ves turizem na Gorenjskem temelji na ohranjeni naravi, neposredno ali posredno. Ohranjena narava in okolje sta temeljna podlaga za razvoj turizma. Težavo imamo predvsem v tem, da ne znamo vrednotiti ohranjene narave povsem konkretno, v evrih. V tem primeru bi spoznali, kako velik kapital imamo v ohranjeni naravi in okolju. Čeprav so mnogi prepričani drugače, je Triglavski narodni park takšen primer dobre prakse. To dokazujejo milijoni obiskovalcev letno, ki tam najdejo sprostitve in psihofizično okrevanje po vsakodnevnem stresnem življenju. V učinkovitost sprostitve ne moremo dvomiti, saj se ljudje v še večjem številu vračajo, obisk v TNP že leta narašča. Kje bi ljudje našli takšno sprostitve, če ne bi imeli možnosti v TNP, in koliko sredstev za zdravljenja prihrani državni proračun s tem? Turizem na Gorenjskem dobro trži ohranjeno naravo, najbolj prav na obrobju TNP in v njem. Težava je v le v tem, da dohodek ni ustrezno razporejen v vse segmente družbe, od domačinov do lokalnih skupnosti in turističnih organizacij."

Visoko barje Za blatom na Jelovici, ki je pomembno Natura 2000 območje in naravni rezervat.

Tisti, ki so se odločili živeti na podeželju v višje ležečih predelih, potrebujejo več spodbud za gospodarjenje z gozdom.

DEJSTVA

Območja Natura 2000 pokrivajo približno 35 odstotkov površine celotne Slovenije in približno 46 odstotkov Gorenjske.

25 odstotkov območij Natura 2000 v Sloveniji je že od prej v zavarovanih območjih narave, bodisi v narodnem parku, krajinskih, regijskih ali drugih oblikah zavarovane narave.

Na Gorenjskem je ta odstotek višji zaradi Triglavskega narodnega parka.

Največja tri gorenjska območja so Jelovica, Julijske Alpe - Triglav in Kamniško Savinjske Alpe, ki so kot Natura 2000 opredeljena zaradi varstva ptic.

Na Gorenjskem le občina Lukovica nima območja Natura 2000. Glede na površino občine je najmanj Nature v občini Komenda, največ pa v občini Gorje.

Zavod za varstvo narave letno pripravi približno 1700 presoj sprejemljivosti posega oziroma načrta na območja Natura 2000. Negativnih mnenj je 4-5 odstotkov.

in habitatnih tipov, ki jih na njem varujemo. V ohranjanje vrst in habitatnih tipov je usmerjeno nadaljnje varstvo, to pa je tudi osnovna razlika z ostalim sistemom varstva narave v Sloveniji. Na primer: na območju Natura 2000 v primeru načrtovane gradnje presojamo, ali bo gradnja imela negativen vpliv na varovane vrste in habitatne tipe ter ali je mogoče negativen vpliv nanje omiliti do te mere, da ta ne bo negativen. Če presodimo, da vpliv ostane negativen, je gradnja v nasprotju s slovenskimi in evropskimi predpisi in dovoljenji za

ima približno v tednu dni pripravljeno vso potrebno dokumentacijo, na podlagi katere lahko začne z delom. Če je območje, tako kot v mojem primeru, na drugi strani ceste, v Naturo 2000, dokumentacije, za pripravo katere smo porabili že 7 tisoč evrov in kupe papirja, ne moremo pridobiti niti v več kot letu dni," je kritičen Bajželj. "V Naturo 2000 so pri nas vključena tista območja, ki smo jih Slovenci znali ohraniti in dobro gospodariti z njimi že pred vstopom v Evropsko skupnost, ko je bilo potrebno opredeliti tudi naša območja Natura 2000.

Moje finance

Bolj varčni kot Evropejci in manj zadolženi

Primerjava med slovenskimi gospodinjstvi in gospodinjstvi iz držav evro območja razkriva precejšnje razlike v obsegu finančnega premoženja, varčevalnih navadah in zadolženosti.

CVETO ZAPLOTNIK

V petek, 31. oktobra, je bil svetovni dan varčevanja, dan, ki se je iz komercialnih razlogov "razvlekel" v ves oktober. Letošnja ponudba bank, upravljavec vzajemnih in pokojninskih skladov, zavarovalnic in drugih finančnih ustanov prebivalstvu za varčevanje in za naložbe denarja je bila ob tem dnevu oz. mesecu za razliko od prejšnjih let bolj skromna, razlog za to je finančna kriza, ki je "zasejala" predvsem veliko negotovost in nezaupanje. Takšni dnevi in meseci so vedno tudi priložnost za razmislek o varčevanju, varčevalnih navadah, tudi o zadolženosti.

Polovico manj denarja

Slovenska gospodinjstva imajo, merjeno z bruto domačim produktom (BDP), skoraj polovico manj denarja kot v povprečju gospodinjstva v evro območju. Za to je več razlogov: prvič - Slovenija je gospodarsko manj razvita od povprečja evro območja in dosega le 80 odstotkov BDP-ja po standardni kupni moči evro območja; drugič - pri nas je visok delež socialnih prispevkov, to pa pomeni manj denarja za varčevanje; tretjič - slovenska gospodinjstva imajo velik delež premoženja v nepremičninah (kar 82 odstotkov prebivalstva živi v lastniških oz. solastniških stanovanjih); in četrtič - v Sloveniji se je šele v zadnjem obdobju začel razvoj institucionalnih investitorjev, ki so pomembni za dolgoročno varčevanje.

Vse več prihrankov v tujino

Čeprav je v javnosti pogosto slišati očitke, da ljudje postajajo vse bolj zapravljeni in vse manj varčni, ob tem pa tudi vse bolj zadolženi, uradni podatki kažejo nekoliko drugačno sliko, vsaj v primerjavi s povprečjem držav, ki so v Evropski uniji že uvedle evro (evro območje). Banka Slovenije tako v letnem poročilu o finančni stabilnosti ugotavlja, da je stopnja varčevanja slovenskih gospodinjstev že

Lani se je v Sloveniji izrazilo povečal delež stanovanjskih posojil, vezanih na švicarski frank.

vse od leta 2000 nad povprečjem evro območja, slovenska gospodinjstva pa so glede na celotne finančne obveznosti v BDP-ju še bistveno manj zadolžena od gospodinjstev evro območja. Medtem ko so celotne finančne obveznosti slovenskih gospodinjstev ob

Pri stanovanjskih posojilih se je povečal delež posojil s spremenljivo obrestno mero in delež posojil, ki so vezani na švicarski frank. S tem se je povečalo tudi tveganje za gospodinjstva.

koncu lanskega tretjega četrtletja predstavljale 28 odstotkov BDP-ja, je bil ta delež za gospodinjstva evro območja s 65 odstotki več kot dvakrat višji.

Varčevalne navade slovenskih gospodinjstev se še precej razlikujejo od tovrstnih navad v evro območju. Slovenska gospodinjstva imajo dokaj visok delež finančnega premoženja v bančnih vlogah in dokaj nizek delež v življenjskih in pokojninskih zavarovanjih. Čeprav se je v zadnjih letih delež bančnih vlog znižal in povečal delež drugih alternativnih oblik varčevanja (delnice, vzajemni skladi), bo sedanja finančna kriza spet okrepila bančno varčevanje, saj bodo banke in hranilnice zaradi zaostrite pogojev pri posojanju denarja na medbančnem trgu naredile vse, da bi pridobile

čimveč prihrankov prebivalstva. Slovenska gospodinjstva tudi vedno več prihrankov neposredno ali posredno (prek institucionalnih investitorjev) vlagajo v tujino, za to je več razlogov, med drugim tudi pomanjkanje finančnega znanja in izkušenj

gospodinjstev ter preveč konzervativna naložbena politika domačih pokojninskih skladov, ki očitno ne privlači dovolj domačega varčevanja.

Zadolženost gospodinjstev narašča

Finančne obveznosti gospodinjstev so septembra lani znašale 9,36 milijarde evrov in so v enem letu porasle za dobrih 19 odstotkov. V celotnem znesku so osem milijard evrov predstavljala posojila bank, podjetij, države, tujih posojilodajalcev in drugih finančnih posrednikov, ostalo pa so bili komercialni krediti in avansi ter druge obveznosti. Gospodinjstva se zadolžujejo predvsem v bankah, zadolženost v bankah dosega že 70-odstotni delež celotne zadolženosti, zadolževanje v tujini pa se je v zadnjih letih skoraj povsem ustavilo. Brez odplačevanja posojil se je za gospodinjstva zaradi naraščajočega zadolževanja in rasti obrestnih mer lani še zvišalo, delež prejemkov iz dela, ki je namenjen odplačevanju posojil v bankah, je porasel za tri odstotne točke, na

skoraj 22 odstotkov. Obseg novo sklenjenih posojil se je povečal za dobro četrtino, pri tem pa se odplačilna doba zmanjšuje za kratkoročna potrošniška posojila in podaljšuje za stanovanjska posojila. Obseg kratkoročnih potrošniških posojil se je lani v primerjavi z letom prej več kot podvojil, rast je bila posebno izrazita proti koncu leta, ko so gospodinjstva z njimi financirala nakup delnic Nove KMB.

Večina stanovanjskih posojil s spremenljivo obrestno mero

Več kot tri četrtine vseh stanovanjskih posojil je sklenjenih s spremenljivo obrestno mero, med vsemi lani odobrenimi posojili je bilo takšnih 87 odstotkov, s tem pa se je povečalo tudi obrestno tveganje za gospodinjstva. Zaradi nižje obrestne mere in večletne apreciacije evra do švicarskega franka je porasel tudi delež stanovanjskih posojil, vezanih na frank. Ob koncu lanskega leta jih je bilo že 29 odstotkov, med novo sklenjenimi stanovanjskimi posojili v zadnjih treh mesecih pa skoraj 47 odstotkov. Skoraj 70 odstotkov novih stanovanjskih posojil v švicarskih frankih so odobrile banke v večinski tuji lasti. V Banki Slovenije ob tem opozarjajo na tečajno in obrestno tveganje, saj bi po oceni guvernerja dr. Marka Krajncja "apreciacija švicarskega franka do evra povzročila večje breme odplačevanja posojil za kreditjemalce in poslabšala razmerje med vrednostjo najete posojila in vrednostjo zastavljenega premoženja pri zavarovanju posojil."

PRIPRAVLJA: CVETO ZAPLOTNIK

vprašanja - odgovori

vprašanje Vprašanje: Svet pretresa finančna kriza. Kaj bi se zgodilo s prihranki v vzajemnem skladu, če bi družba, ki upravlja s skladom, šla v stečaj ali če bi šla v stečaj skrbniška banka. Ali gre vzajemni sklad lahko v likvidacijo?

Odgovor: Premoženje vzajemnih skladov je v skladu z zakonskimi zahtevami ločeno od premoženja družbe za upravljanje in ob morebitnem stečaju družbe bi upravljanje vzajemnega sklada le prenesli na drugo družbo za upravljanje. Ker je premoženje vzajemnih skladov ločeno od premoženja skrbniške banke, tudi stečaj banke ne bi vplival na premoženje vzajemnih skladov. Vzajemni sklad gre lahko v likvidacijo, to se zgodi v primeru, če čista vrednost premoženja sklada v štirih mesecih od dneva pridobitve dovoljenja za upravljanje sklada ne doseže 83.458 evrov ali se čista vrednost zniža pod 83.458 evrov in v nadaljnjih tridesetih dneh ne doseže ponovno tega zneska.

vprašanje Vprašanje: Kolikšen del premoženja naj vlagatelj razporedi v delniške sklade in koliko v obvezniške? Kaj naj upošteva pri izbiri vzajemnih skladov?

Odgovor: Vlagatelj se mora najprej sam odločiti, kolikšen del prihrankov bo razporedil v vzajemne sklade. Če ima večino premoženja v varnih bančnih vlogah, potem bo večji del prihrankov, ki jih namerava vložiti v vzajemne sklade, razporedil v bolj tvegane in praviloma bolj donosne delniške sklade. Tisti, ki bo večino vseh svojih prihrankov razporedil v vzajemne sklade, bo zmanjšal naložbeno tveganje, če bo varčeval tako v obvezniških kot v delniških in mešanih (kombiniranih) skladih in če bo kombiniral s skladi, ki vlagajo v domače in tuje vrednostne papirje. Za obvezniške sklade je priporočljivo najmanj triletno varčevanje, za mešane in delniške sklade pa vsaj petletno.

vprašanje Vprašanje: Kako je z obdavčitvijo vzajemnih skladov?

Odgovor: Osnova za obdavčitev je razlika med nakupno in prodajno vrednostjo investicijskega kupona, pri tem pa se tako pri nakupu kot pri prodaji priznajo normirani stroški v višini enega odstotka vrednosti kupona. Če je vlagatelj pridobil investicijski kupon pred 1. januarjem 2003, se za nabavno vrednost šteje vrednost na dan 1. januarja 2006. Od ugotovljene davčne osnove se plača dohodnina po 20-odstotni stopnji. Za vsakih pet let imetništva investicijskega kupona se stopnja dohodnine zniža za pet odstotnih točk. Po petih letih imetništva kupona je stopnja 15-odstotna, po desetih letih 10-odstotna, po petnajstih letih 5-odstotna, po dvajsetih letih pa je vlagatelj oproščen plačila dohodnine od dobička iz kapitala.

vprašanje Vprašanje: Kakšen je postopek pri dedovanju sredstev v vzajemnem skladu?

Odgovor: Naložba v vzajemni sklad je del pokojninskega premoženja, za katerega je treba izvesti dedni postopek. Iz sklepa o dedovanju mora biti jasno razvidno, koliko enot premoženja vzajemnega sklada dobi vsak dedič. Ko družba za upravljanje prejme pravnomočni sklep o dedovanju, prenese investicijske kupone iz zapustnika na dediče.

vprašanje Vprašanje: Ali se je delniška investicijska družba Maksima že preoblikovala v vzajemni sklad?

Odgovor: Investicijska družba Maksima se je na podlagi sklepa skupščine investicijske družbe in po pridobitvi ustreznih dovoljenj agencije za trg vrednostnih papirjev preoblikovala v vzajemni sklad NLB Skladi - Globalni delniški sklad 24. septembra letos. Vsak delničar investicijske družbe Maksima, ki je bil na ta dan kot imetnik delnic vpisan v centralni register klirinško depotne družbe, je pridobil toliko investicijskih kuponov vzajemnega sklada, kot je imel prej delnic v investicijski družbi. Če je nekdo imel v Maksimi devetnajst enot delnic, ima po preoblikovanju v vzajemni sklad devetnajst enot premoženja. Osnovni cilj vzajemnega sklada je doseganje nadpovprečne donosnosti, pri tem pa je tudi tveganje nadpovprečno. Sklad bo vlagal denar v delnice družb na najbolj razvitih trgih Severne Amerike, Evrope, Azije in Oceanije pa tudi v južni, srednji in vzhodni Evropi in na drugih hitro rastočih kapitalskih trgih. Vstopna provizija je največ tri odstotke in izstopna največ en odstotek. Za prodajo investicijskih kuponov, pridobljenih v postopku preoblikovanja investicijske družbe v vzajemni sklad, je v prvem letu izstopna provizija 12-odstotna, v drugem letu pa 6-odstotna.

Slovenska gospodinjstva imajo v finančnem premoženju v primerjavi z gospodinjstvi iz držav evro območja še dokaj nizek delež življenjskih in pokojninskih zavarovanj.

Pro et contra

VARČUJEM

**Borut Veselko, direktor
Prešernovega gledališča:**

"Najraje varčujem za počitnice! Sicer pa sem si dal še nekaj malega trgati od plače vsak mesec za penzijo, da bo za čaj in kruh, da se bom lahko spominjal lepih počitnic."

Mirjana Česen, direktorica Varstveno delovnega centra Kranj:

"Sklenjeno imam dodatno pokojninsko varčevanje. Življenski stroški so visoki, nekaj malega mi uspe privarčevati pri porabi elektrike in ogrevanju."

Žepnina, da ali ne

"Starši naj otroku ne zapovedujejo, kaj si mora kupiti z žepnino. Bolje je, da sklenejo dogovor, česa mu oni ne bodo več kupovali in si lahko privoščili z žepnino," pravi mag. Katarina Kesič Dimić, specialna pedagoginja.

SUZANA P. KOVAČIČ

Ali naj otrok dobiva žepnino?

"Žepnino naj otrok začne dobivati z vstopom v šolo, pred tem pa že lahko uvajamo nekatere dogovore, ki vodijo k poti do žepnine. Pri mlajših otrocih so to lahko dogovori, da bo v trgovini izbral samo eno stvar na teden, ki ne bo presegala določene vsote, ali pa bo izbral eno stvar na mesec, ki bo zajemala vrednost tedenskih vsot. Pogosto vidim, kako

nadstandardni šolski pripomočki (svetleča pisala, dišeče radirke,...), ... odvisno od potreb in želja otroka samega. Težko je predlagati, kako visoka naj bo žepnina, saj so tudi finančni dohodki vsake družine specifični. A naj bo raje malce nižja kot previsoka, saj bo le to prisililo otroka v varčevanje in odgovorno zapravljanje denarja."

Kaj se zgodi, če pri dajanju žepnine nismo dosledni?

"Najbolj pomembno je, da je dogovor glede žepnine

Mag. Katarina Kesič Dimić

otroci izsiljujejo starše, najraje v situacijah, ko bi se starši radi ugreznili v tla. In prav zaradi tega popustijo otroku."

Zakaj je pomembno, da otrok dobiva žepnino? Ali naj sam presoja, za kaj jo bo porabil?

"Žepnina navaja otroka na odgovorno manipuliranje z denarjem in na sprejemanje posledic svojih odločitev. Starši naj otroku ne zapovedujejo, kaj si mora kupiti z žepnino. Bolje je, da sklenejo dogovor, česa mu oni ne bodo več kupovali in si lahko privoščili z žepnino. To so lahko na primer mobi kartice, zbirateljske nalepke,

zelo jasen in se ga starši držijo popolnoma striktno. Če bodo starši popuščali, bo otrok zahteval vedno več bonitet. Poleg tega je žepnina pri mladostnikih lahko odlično sredstvo za uravnavanje določenih prekrškov. V naprej se dogovorite, za katere prekrške se od žepnine odšteje določena vsota. Mladostnik bo hitro premislil, kaj se mu splača in kaj ne. Žal je tako: če po žepu udari, najbolj zaboli. Seveda pa imajo glavno vlogo starši: bolj striktno kot se bodo sami držali začetnih dogovorov, lažje bodo dolgoročno shajali z mladostnikom. A to velja tudi za druge stvari, ne le za denar. Kajne?"

Boštjan Šolar | FOTO: TINA DOKL

BOŠTJAN ŠOLAR, 39 LET. RAD VARČUJE.

Bolje spi, če varčuje

"Enkrat na mesec grem osebno na banko in dvignem toliko denarja, kolikor naj bi ga zadostovalo za mesec dni. Manjšo vsoto, kakih sto ali dvesto evrov, poskušam vsak mesec pustiti na banki."

SUZANA P. KOVAČIČ

Boštjan Šolar s soprogo Marjeto in sinom Janom živi v stanovanjskem bloku na Jesenicah, za katerega plačuje neprofitno najemnino. Je eden tistih Slovencev, ki gospodarno ravnajo z denarjem, a to še ne pomeni, da preveč močno "zateguje pas". "Pri meni je tako: če mi sedanji televizor dela dobro, ne vidim razloga, zakaj bi ga moral v tem trenutku zamenjati za modno plazmo ali LCD," pravi devetintridesletni Boštjan Šolar.

Ravnanja z denarjem sta ga naučila že starša, saj ni odraščal v izobilju. V srednji šoli je imel štipendijo, ki jo je porabil za prehrano in za to, da je šel ob petkih zvečer s prijatelji lahko na zabavo. Na fakulteti si je služil denar za priboljške z nastopi, s prijatelji so imeli svoj bend. Po končanem študiju na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani se je povsem osamosvojil od staršev in se zaposlil v Tehničnem biroju na Jesenicah. V tem podjetju dela še danes. "Varčujem na banki, ker je to bolj zanesljivo. V sklade

ne vlagam, ker se mi zdijo preveč tvegana naložba, sploh v sedanjem času, ko napovedujejo gospodarsko krizo. Bankam zaenkrat še zaupam in ne razmišljam o tem, da bi privarčevani denar začel spravljati v nogavice," pravi Boštjan in nadaljuje: "Položnice plačujem preko trajnika, kar je najbolj ugodno tudi zaradi nizke provizije, ki jo zaračuna banka. Enkrat na mesec grem osebno na banko in dvignem toliko denarja, kolikor naj bi ga zadostovalo za mesec dni. Manjšo vsoto, kakih sto ali dvesto evrov, poskušam vsak mesec pustiti na banki."

Položnice so največji strošek v njihovem družinskem proračunu, tudi hrana je draga in se še draži. Pa kakšen dopust na leto v slovenskih krajih mora biti in tudi popoldanske dejavnosti za sina Jana je treba plačati. Za obleko ne trošijo veliko, skratka, Boštjanova filozofija je "vse z zdravo mero razuma". Sinu Janu sta starša že privzgojila občutek za denar. "Saj veste, kako razmišljajo otroci ... Nekaj vidi in bi rad

imel, zato se o morebitnih nakupih vedno pogovorimo in presodimo, kaj Jan zares potrebuje. Jan si je nedolgo nazaj kupil kolo, za katerega je sam privarčeval denar. S soprogo sva mu že odprla varčevalni račun, tudi zato,

med večjimi sta bili do zdaj nakup avta in oprema stanovanja. Nazadnje sem si kupil dve malce dražji kolesi (smeh ...), saj je treba nekaj dati na rekreacijo in na zdravo življenje. Hiše si pa z varčevanjem ne bi mogel kupi-

Sinu Janu sta starša že privzgojila občutek za denar. "Saj veste, kako razmišljajo otroci ... Nekaj vidi in bi rad imel, zato se o morebitnih nakupih vedno pogovorimo in presodimo, kaj Jan zares potrebuje. Jan si je nedolgo nazaj kupil kolo, za katerega je sam privarčeval denar. S soprogo sva mu že odprla varčevalni račun, tudi zato, ker ne veva, kakšni časi bodo čez deset let," pove Boštjan.

ker ne veva, kakšni časi bodo čez deset let. Na ta način mu poskušava vsaj malo pomagati," pove Boštjan. Družina Šolar na primer nikoli ne kupi novega avtomobila, ampak rabljenega. "Res sem enkrat za avto vzel kredit, a preudarno, da finančni udarec za družino ni bil prehud. Trenutno kakšne večje naložbe nimam v načrtu,

ti, za visoko posojilo niti ne bi upal tvegati," pravi Boštjan. Za dodatno pokojnino Boštjanu plačuje podjetje. Oba s soprogo pa imata v zavarovalnici odprto rentno zavarovanje za hude čase. "Bolje spim, če varčujem in mi ponoči ni treba razmišljati o tem, komu sem kaj dolžan," še pove Boštjan Šolar.

Pro et contra

NE VARČUJEM

Tadej Valjavec, kolesar:
"Varčujem ne, ampak vlagam v nepremičnine in sem z mislimi že precej v prihodnosti; ustvarjam si službo za potem, ko bom nehal kolesariti."

Lilijana Gantar Žura, direktorica Zdravstvenega doma Kranj:
"Varčujem ne, ker še odplačujem kredite za nepremičnino. Pa tudi sicer nisem preveč šparovna."

Dare Kovačič | FOTO: TINA DOKL

DARE KOVAČIČ. 36 LET. NE VARČUJE.

Uspeha ne meri v denarju

"Razumljivo je, da me kdaj pa kdaj prešine, kako bo na stara leta. Ampak kaj varčevalcem pomaga, če imajo zaradi varčevanj in tveganih naložb čir na želodcu?"

SUZANA P. KOVAČIČ

"Z varčevanjem pri mojih letih je tako: če imaš nizko plačo, privarčevati nimaš kaj dosti. S 700 evri na mesec pokriješ najemnino za stanovanje, položnice, hrano in si na nuli. Sam niti nimam zaupanja v razne varčevalne in naložbene sisteme, kakorkoli se jim že reče, ki se stalno dvigajo in padajo," pravi šestindesetletni Dare Kovačič iz Predoselj pri Kranju. Dare je izučen mizar. Od svojega osemnajstega do štirindvajsetega leta je imel redno službo v mizarški delavnici, zatem ga je želja po novih spoznanjih peljala na drugo pot. Tri leta je preko javnih del delal z ljudmi s posebnimi potrebami, nekaj časa je bil natakar, naredil je tečaj za maser-

ja in obiskoval nižjo glasbeno šolo. Še preden se je po več kot desetih letih vrnil nazaj v mizarstvo, se je veliko posvečal osebni rasti. "Moja filozofija je bila in ostaja, da pač vsem ljudem v svoji okolici ne moreš ugajati, pa karkoli že počneš," pravi Dare. Ni mu žal, ko pogleda nazaj in je srečen človek. Srečen je še v enem oziru, saj mu, kot pravi, starša zaradi malce drugačnega pogleda na svet, vsaj v luči Slovencev, nista odrekla gostoljubja v domači hiši. Ko sva se srečala pred nekaj leti, je Dare rekel, da bo odpotoval na Fidži, kjer bo ležal pod palmami in "pojedel kompletno knjižnico" ... "Fidži je tudi otočje, kjer je dvakrat več žensk kot moških in so moški zelo iskani (smeh ...)," pravi. Na Fidži ni šel, saj

je spoznal dekle v domačih krajih. Pred kratkim sta se vrnila iz večmesečnega potovanja po Indiji. Dare je preroden, poln novih spoznanj: "Po obisku te dežele sem spoznal, da je Slovenija, kar se tiče naravnih elementov (voda, zrak, okolica), nezamenljiva. Kar se financ tiče, sem pa ugotovil, da je na vsem svetu samo deset odstotkov ljudi takih, ki imajo streho nad glavo, denar na banki in dobro službo." Po potovanju se je vrnil v mizarstvo iz praktičnih razlogov: rokodelsko znanje je iskano. Pa sva spet nazaj pri varčevanju, pri 700 evrih na mesec. Dare pravi: "Denar je samo stvar blagovne menjave in poglejte, kakšna je postala človeška nrava ravno zaradi denarja. Koliko mi pomenijo materialne dobrine? V petnajstih letih toliko, da sem si za približek lahko plačal kavo in kupil kavbojke. V tem trenutku lahko, da si bova z dekletom lahko uredila zgornje nadstropje hiše pri mojih

starših. Vsekakor pa ne mislim postati "ožeta cunja", ko naj bi vsak dan delal od rane jutra do poznega večera in to z enim samim ciljem, imeti čim več na varčevalnem računu. V mojem življenju mora biti dovolj prostora za dekle, za prijateljstva, za iskrenost, ... Želim ohraniti svoj notranji mir in zadovoljstvo in če ne bom nekoč imel svoje zemlje, svoje nepremičnine, ne bom tega vzel kot življenjski neuspeh. Razumljivo je, da me kdaj pa kdaj prešine, kako bo na stara leta. Ampak kaj varčevalcem pomaga, če imajo zaradi varčevanj in tveganih naložb čir na želodcu? Nekdo mi je enkrat rekel: Nikoli nisi izgubljen, če si zadovoljen tam, kjer si," zaključil Dare, ki je brez varčevalnega računa, brez kreditov, brez avta (tega je imel štiri leta, a je potem ugotovil, da je kolo veliko boljša izbira). Se pa v tem trenutku že veseli borderskih užitkov na snegu. Letno karto je že kupil.

ANKETA

Prenizki dohodki, da bi lahko varčevali

Olivera Milisavac: "Varčujem na banki. Prihranke imam za kakšen večji nakup ali potovanje, pa tudi zaradi boljšega občutka lastne varnosti."

Denis Rekar: "Plača je prenizka, da bi kaj privarčeval, stroški so pa visoki (vzdrževanje avta, najemnina za stanovanje ...). Denar je sicer bolje imeti pri sebi, še posebej zdaj, ko napovedujejo krizo."

Jernej Sigmund: "Varčujem malo, posojila pa ne dobim, ker imam prenizko pokojnino. Ves denar gre sproti za hrano, položnice, ..."

Vinko Demšar: "Ne varčujem, ker nimam kaj, vse gre sproti za hrano, položnice, vzdrževanje hiše. Imam dva kredita, s katerima odplačujem avto in izolacijo hiše." S. K.

Če ne bom nekoč imel svoje zemlje, svoje nepremičnine, ne bom tega vzel kot življenjski neuspeh.

Simoni in Viktorju urejajo dom

V Žireh je dom Viktorja Tratnika in njegove hčere Simone. Majhna, v hrib stisnjena hišica ni bila le zelo skromno, pač pa tudi zelo zanemarjeno bivališče, za katerega so se v škofjeloškem društvu Sožitje in v tamkajšnjem območnem združenju Rdečega križa odločili, da ga s pomočjo dobrih ljudi nekoliko uredijo.

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Simona je stara 30 let in se zaradi duševne prizadetosti ne preživlja sama. Ima status invalida in dobiva mesečno nadomestilo 266 evrov, vsak dan pa odhaja v škofjeloški varstveno delovni center, kjer je vključena v dnevno varstvo. Njen oče Viktor, prav tako lažje duševno prizadet, je brezposeln in je nekaj časa delal prek javnih del, sedaj pa živi z 221 evri socialne pomoči.

Njun dom je 150 let stara hiša, svoje čase last žirovske tovarne, sedaj pa je njuna. Žal je niti nista znala niti zmogla ustrezno vzdrževati, tako da je bila zelo zanemarjena, njune bivalne razmere pa že čisto nevzdržne. Stene so bile črne, podi in stropi prepereli, skozi streho je zamakalo, skozi okna vleklo, pohištvo je bilo razmajano, Viktor pa je domov nenehno prinašal vseh vrst navlako in jo hranil v hiši. "V društvu Sožitje nam ni vseeno, kako živijo naši ljudje," je povedal prejšnji predsednik Sožitja, društva za pomoč duševno prizadetim iz Škofje Loke. "Več let smo razmišljali, kako bi očetu in hčeri omogočili boljše razmere za življenje. Da bi ju preprosto dali v dom starostnikov, se nam ni zdela dobra rešitev, saj ljudje, kot sta onadva, lahko z malce spodbude in pomoči samostojno živijo tudi doma. Za pomoč smo prosili na Občini Žiri, ki je poskrbela za obnovo strehe, povezali so se s centrom za socialno delo in z Rdečim križem. S slednjim smo se dogovorili, da začne s hu-

Sedaj sta Tratnikova dobila tudi kopalnico.

manitarno akcijo, v kateri bi zbrali denar in material za obnovo hiše. Če se vsi vzamemo skupaj, nam to lahko uspe."

Veliko dela je že opravljeno. Na začetku pa je bilo po besedah Marjete Žagar, sekretarke Območnega združenja RK v Škofji Loki, res težko. Njihovi sodelavci in prostovoljci so morali najprej odstraniti nesnago, potem so prišli delavci, ki so obnovili notranjost, tako da je sprejemljiva za bivanje. Hiša je majhna, ima le dve sobi, zraven še zelo majhna kuhinja in sanitarije, naredili so tudi pralnico. "Ocenjujemo, da bo za obnovo hiše potrebnih okoli 10 tisoč evrov. Za pomoč smo zaprosili Rdeči križ Slovenije, za začetek smo dobili le prispevek dru-

tva Sožitje in še enega darovalca ... Sedaj se obračamo na dobre ljudi, posameznike in podjetnike, naj bodisi z denarjem bodisi z materialnimi sredstvi pomagajo, da Tratnikovima obnovimo dom," pravi Marjeta Žagar. Denar zbirajo na računu 07000-0000187397 (sklic 2008-11, namen: humanitarna pomoč Tratnik), dobrodošla pa je tudi materialna pomoč, od kuhinjske opreme do posode. Tratnikova bosta hvaležna, da bo njun dom prijaznejši in pozimi tudi toplejši, ko vanj ne bo pihalo in kapljalo z vseh strani. Hvaležni pa bodo tudi organizatorji dobrodelnih akcij, ki bodo poslej bedeli nad Tratnikovima, da bosta skrbneje urejala svoj obnovljeni dom.

Ne le v Viktorjevi spalnici, po vsej hiši so bile stene črne kot v črni kuhinji.

 SODNA KRONIKA MESECA

Ruparju znižali kazen

Višje sodišče v Ljubljani je deloma ugodilo pritožbi nekdanjega tržiškega župana Pavla Ruparja na sodbo kranjskega sodišča, kjer je bil januarja letos zaradi obrekovanja občinskih svetnikov LDS obsojen na pogojno kazen leto dni zapora s preizkusno dobo treh let. Po mnenju višjega sodišča je ta sankcija prestroga, zato jo je znižalo na šest mesecev zapora pogojno s preizkusno dobo dveh let. Druge pritožbene razloge so višji sodniki zavrnili kot neutemeljene. Nekdanji občinski svetniki LDS Borut Sajovic, Zorko Benedičič, Drago Zadnikar, Sebastijan Zupanc, Bojana Kališnik Sušnik, Janez Meglič, Saša Miljkovič in Anton Hrovatič zasebno tožili Pavla Ruparja zaradi obrekovanja, ker je v uvodniku občinskega glasila Tržičan zapisal: "... ko se svetniki LDS vrnejo s počitnic in začnejo z rovarjenjem in povzročanjem škode v občini" in "Korupcije, lumparije in kraje so njihova poslastica." Višje sodišče je pritrdilo, da je Rupar s tem presešel mejo dovoljenega, znižanje kazni pa utemeljilo z razlago, da kranjsko sodišče ni dovolj upoštevalo, da je šlo vendarle za politični boj med različnimi političnimi opcijami.

Sojenje zaradi otroške pornografije

Na Okrožnem sodišču v Kranju sodijo 31-letnemu Kranjčanu Igorju B. zaradi domnevnega prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva, ki prikazuje otroke in mladoletne osebe. Obtožnica Kranjčana bremeni, da je med 25. majem 2005 in 25. januarjem 2007 na računalnikih na svojem domu hranil 199 video datotek in 630 fotografij, ki prikazujejo spolne odnose med otroki ali mladoletniki oziroma med njimi in odraslimi, na njegovem računalniku pa naj bi policisti našli tudi fotografije golih otrok. Datoteke in fotografije naj bi Kranjčan prek programa eMule prenašal s spletnega strežnika Razorback na svoj računalnik, pri tem pa tudi drugim uporabnikom omogočal dostop do svojih datotek s sporno vsebino. Obdolženi obtožbe zavrača. Za takšno dejanje je zagrožena kazen do pet let zapora.

ČRNA KRONIKA MESECA

Pet tragičnih nesreč

SIMON ŠUBIC

Minuli mesec se je na Gorenjskem pripetilo pet tragičnih nezgod - dve prometni ter po ena gorska, delovna in letalska nesreča. V Spodnjih Gorjah je umrl 34-letni voznik osebnega avtomobila, na Brniku 58-letni kolesar, pod Košuto 26-letni planinec, na Trati pri Škofji Loki 54-letni zmajar in v Zmincu 34-letni voznik tovornega vozila. Tragični nesreči, ki se je 4. oktobra zvečer pripetila na regionalni cesti v Spodnjih Gorjah, je botrovala prehitra vožnja 34-letnega domačina. V preglednem ostrem levem ovinku in na rahlem klancu navzdol je izgubil oblast nad avtomobilom, zato je takoj za ovinkom z desno stranjo zapeljal izven vozišča. Avtomobil je potem zasukalo, da je začel bočno drseti prek ceste. Tedaj je nasproti pripeljal 34-letni voznik osebnega vozila. Trčenje je bilo neizogibno in silovito, po njem pa je povzro-

čitelj ostal ukleščen v svojem vozilu. Umrl je na kraju nesreče. Človeško življenje je 13. oktobra terjala tudi prometna nesreča na glavni cesti Kranj-Moste. 21-letni voznik osebnega avtomobila iz Krobe se je peljal proti Brniku. V bližini brniškega letališča je dohitel 58-letnega kolesarja iz okolice Kranja, ki ni vozil dovolj blizu desnega roba vozišča, da bi se lahko promet varno in tekoče odvijal. Voznik je peljal z neprilagojeno hitrostjo, tako da je kljub naglemu zaviranju zbil kolesarja, ki je zaradi hudih ran umrl na kraju nesreče. Istega dne se je na pobočju Košute smrtno ponesrečil 26-letni planinec iz Dobove. Ko je sestopal po skalah dva metra nižje, mu je spodrsnilo, nakar je padel bočno na strmo skalo in po približno sto metrih drsenja padel v strmo skalno grapo. Na Trati pri Škofji Loki je 15. oktobra v strmoglavljenju z

motornim zmajem umrl 54-letni Kranjskogorec. Kot je sporočila kranjska policijska uprava, se je na Sorškemu polju sam učil letenja z neregistriranim motornim zmajem, že nekaj minut po vzletu pa je zaradi neizkušnosti strmoglavil v zunanje ograjeno asfaltirano skladišče podjetja Knauf Insulation oziroma nekdanjega Terma. V Zmincu pa se je 25. oktobra pri raztovarjanju tovora s tovornjaka smrtno ponesrečil 34-letni delavec iz območja Železnikov. K stanovanjski hiši je pripeljal elemente za postavitve gradbenega odra - štirimetrske železne nosilne cevi in plohe. Ko je odpel varovalne trakove, je del tovora, ki je bil naložen približno pol metra nad varovalnimi stranicami tovornega prostora, zdrsnil na voznika, ki je na koncu obležal pod plohi in železnimi cevmi. Zaradi hudih ran je kasneje umrl v Kliničnem centru v Ljubljani.